

Analyse gemeente Ommen m.b.t. capaciteit in de zorg

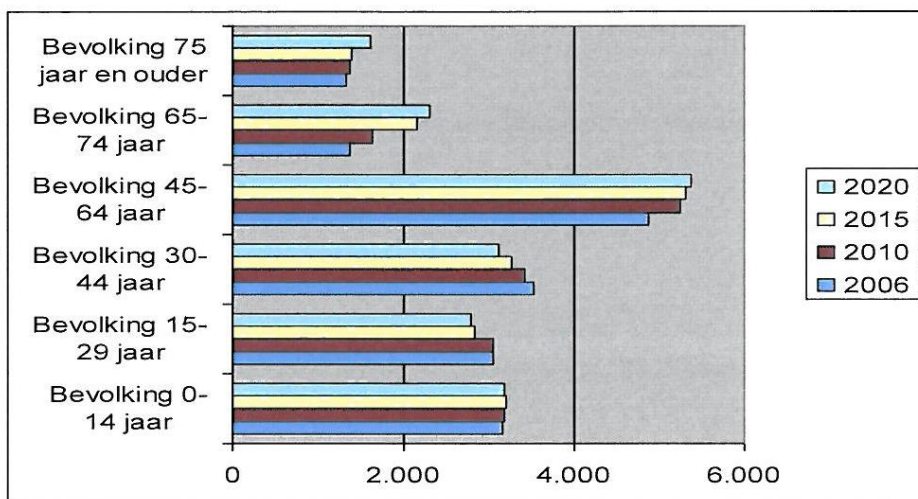
Inleiding

In deze nota wordt nader ingegaan op het beleid van de gemeente Ommen voor wat betreft de noodzaak tot zorgcapaciteit in relatie tot de concrete regionale behoefte aan zorg. Het betreft een analyse die met name ingaat op de vraag of (en waar) in de gemeente behoefte is aan het realiseren van extra capaciteit. Daarna wordt ingegaan op de mogelijke ontwikkeling van de zorg op de locatie De Stekkenkamp in relatie met Pro Elan, trainingscentrum voor gezond leven, preventie en persoonlijke groei, en het Vechtgenotenhuis.

Algemene informatie Ommen

De gemeente Ommen telt 17.446 inwoners* woonachtig in de stad Ommen en een aantal dorpen en gehuchten. De oppervlakte van de gemeente is 18.192 hectare, waarvan ongeveer 6.000 hectare beschermd natuurgebied.

Demografische gegevens

Cijfers bevolkingsopbouw gemeente Ommen.

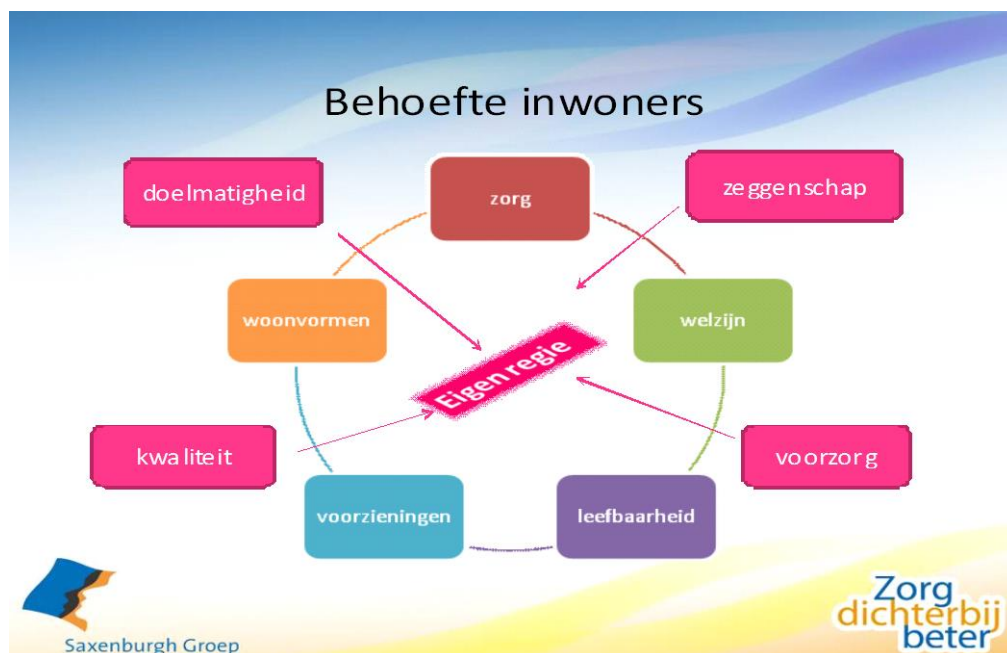
Algemene informatie Ommen

Behoeften bewoners

Zorg wordt steeds meer gebaseerd op de behoeften van mensen, met als vertrekpunt de eigen regio. In bovenstaande cirkelvormig diagram is te zien dat alle mogelijke vormen van

dienstverlening op het gebied van zorg en welzijn daarop zijn gericht. Zeggenschap, voorzorg, kwaliteit en doelmatigheid van zorg op maat zijn hierbij de aspecten die een essentiële rol spelen om een zo hoog mogelijk gevoel van welbevinden en een prettige woonomgeving bij bewoners in het woongebied te kunnen realiseren. Sinds 1 januari 2015 heeft het Samen Doen team van de gemeente een belangrijke rol bij ondersteuningsvragen.

Bron: beleidsplan Saxenburgh Groep

Zorg in Ommen

Op 1 januari 2010 waren 2904 mensen 65 jaar of ouder. Er zal de komende jaren een stijging zijn in dit aantal. Er is een zogenaamde dubbele vergrijzing. Het aantal inwoners blijft ongeveer gelijk en het aantal ouderen neemt toe. Volgens het rapport "kwetsbare ouderen"¹ heeft 25% van de zelfstandig wonende ouderen behoefte aan zorg: dus de zorgvraag zal toenemen. De welvaart van ouderen is gestegen. In het algemeen is het inkomen en vermogen toegenomen. Dit komt onder meer door pensioenaanspraken, verbeterde pensioenregelingen en toegenomen (eigen woning) bezit. In Ommen is voor een deel van de senioren de welvaart zo toegenomen dat we te maken hebben met andere keuzes, grotere diversiteit en meer individualistische instelling. Mede door "import" na pensionering is de mantelzorg bij deze groep niet vanzelfsprekend.

In Ommen wordt de verblijfsbezetting op dit moment met name geregeld door de Saxenburgh Groep. Daarnaast levert de Zonnehuis Groep (de Hoekstee) nog 32 plaatsen voor psychogeriatrische zorg.

Er zijn diverse thuiszorgaanbieders in Ommen actief. Er zijn volgens statistieken 494 oudere zorgvragers in Ommen (extramuraal, functiegericht indicatie). Uit datzelfde onderzoek kwam naar voren dat de toekomstige ouderen het liefst zorg in hun eigen woonomgeving ontvangen.

Kwetsbare ouderen

Een landelijk thema van de overheid/politiek, zorgverzekeraars en zorgverleners is momenteel de doelgroep 'kwetsbare ouderen'. Er moet veel worden geïnvesteerd om hen zolang mogelijk gezond en zelfstandig thuis te kunnen houden.

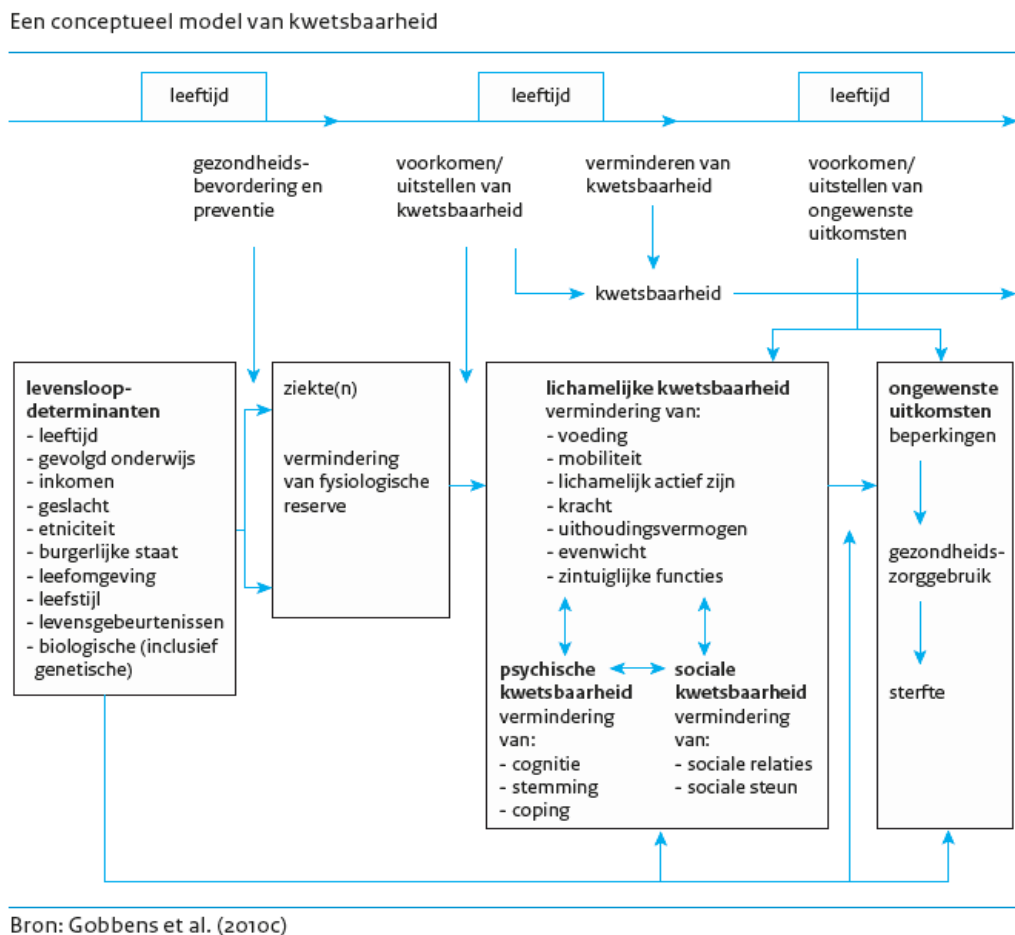
'Kwetsbaar ouder' zijn is echter een breed begrip en niet in één woord te definiëren. Zorgverleners geven aan dat de late onderkenning van kwetsbaarheid bij ouderen een urgent probleem is. (Gezondheidsraad 2008, 2009; KMNG 2010) Ouderen kunnen beter behandeld worden als hun meervoudige lichamelijke, psychische en sociale problemen vroegtijdig worden gesignaleerd. Beleidsmakers zien de kwetsbare ouderen als een belangrijke doelgroep maar geven niet aan welke ouderen zij precies op het oog hebben. In wetenschappelijk onderzoek zijn verschillende definities voorhanden, maar geen consensus over welke te volgen (zie Slaets 2004, Deeg en Puts 2007; van Iersel et al. 2009, Kempen 2009; Globbens et al. 2010)

¹ Rapport sociaal planbureau

Ouderen zelf denken helemaal niet in termen van kwetsbaarheid over zichzelf. Zij gebruiken zelden het woord 'kwetsbaar' om hun situatie te beschrijven. Hun aandacht gaat vooral uit naar de kwaliteit van het leven; zij vragen zich bijvoorbeeld af 'wat is belangrijk?', 'waar hecht ik aan?' en 'wat geeft zin aan mijn leven?'.

Kwetsbaarheid is geen toestand maar een proces. Kwetsbaarheid is ook iets anders dan ouderdom. Sommige personen worden kwetsbaar op hun 60ste en anderen op hun 80ste. De mate van kwetsbaarheid gaat niet gelijk op met de leeftijd, al is er een duidelijk statistisch verband (vgl. Rockwood et al. 2004; Deeg en Puts 2008). Kwetsbaarheid kan worden voorkomen dankzij preventie van chronische aandoeningen.

Wanneer het gemis aan sociale contacten en buurtsamenhang doorslaggevend blijkt te zijn dan kunnen gemeenten kwetsbaarheid verminderen door de buurtsamenhang te versterken en sociale contacten van ouderen te stimuleren, bijvoorbeeld door middel van buurtwerk. Onderstaande tabel geeft een conceptueel model van kwetsbaarheid weer.

Dementie

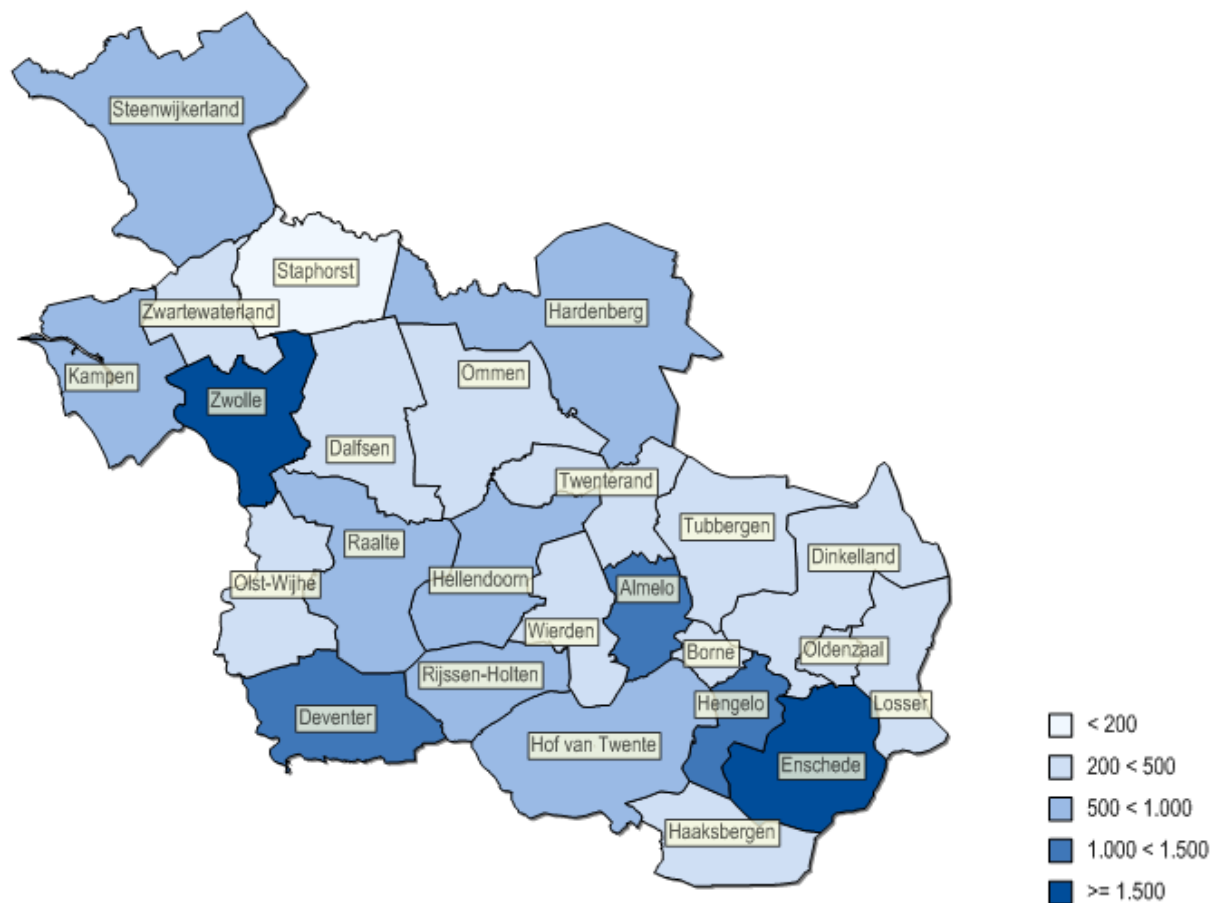
Onder kwetsbare ouderen vallen ook ouderen met chronische geheugenproblemen en dementie. Op dit moment zijn er bijna 16.000 inwoners met dementie in Overijssel. Dit aantal loopt op naar ruim 26.000 in 2030 en meer dan 32.000 in 2040. (bron: rapport 2011 Alz. Nederland) Hoe vaak dementie voorkomt hangt samen met de samenstelling van de bevolking: Hoe ouder de bevolking is, hoe vaker het voorkomt. Ook in Ommen vergrijsd de bevolking de komende jaren gestaag, waarmee een groeiende vraag ontstaat naar voorzieningen die deze doelgroep en hun mantelzorgers kunnen ondersteunen.

Daarnaast komt dementie vaker voor bij een jongere groep. Op landgoed De Stekkenkamp is hiervoor al een dagcentrum, waarbij het aanbod en de helende omgeving erg voldoet aan de behoefte van de gebruikers. De genoemde doelgroep past niet in traditionele voorzieningen, zoals een zorgcentrum waar zij tussen ouderen moeten verblijven.

Wanneer de cliënten toe zijn aan opname is de stap naar een gewoon verpleeghuis dan ook vaak enorm. Dit geldt voor de cliënt zelf, maar zeker ook voor hun partner en familie. Met de ervaringen van het dagcentrum is er een duidelijke vraag ontstaan naar een kleinschalige woonvorm voor deze

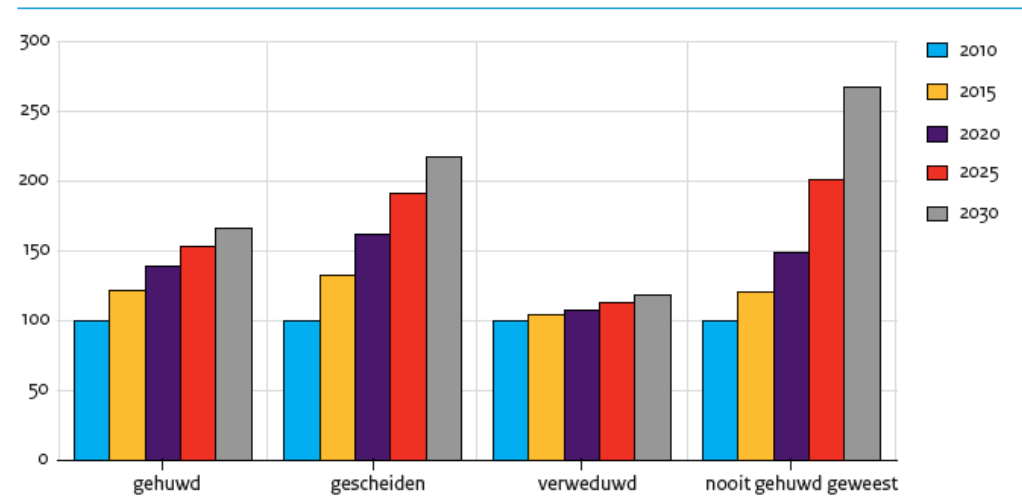
doelgroep op dit terrein. Het geeft hen de mogelijkheid om in een beschutte, niet medische en rustgevende omgeving, veilig te wonen en (sociaal) deel te nemen aan de gewone maatschappij. Daarnaast is er ook voor ouderen met dementie een woonvorm op deze locatie gewenst, die van oudsher in een landelijk gebied hebben gewoond of behoefte hebben op een dergelijke plek te willen wonen.

Onderstaande kaart geeft een overzicht van dementerenden in de provincie Overijssel en in de tabel op pagina 6 een overzicht van toename hiervan tot het jaar 2040.

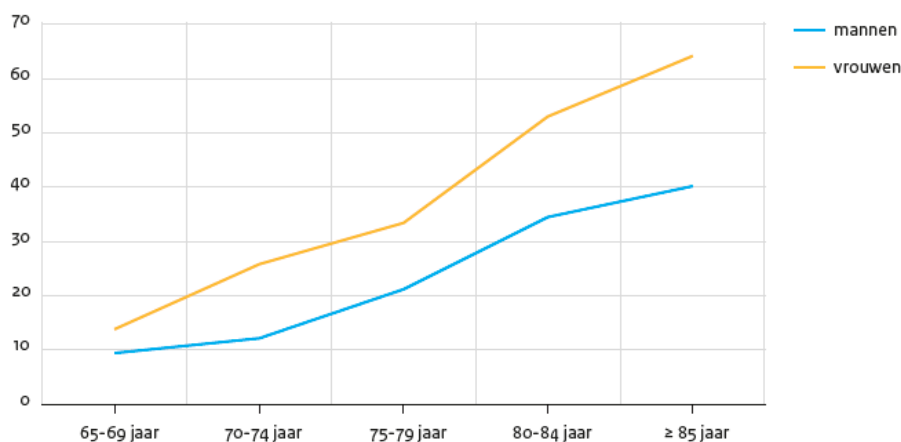
Bron: Arcon, provincie Overijssel

Burgerlijke staat van de bevolking van 65 jaar en ouder, 2010-2030 (in indexcijfers; 2010 = 100)

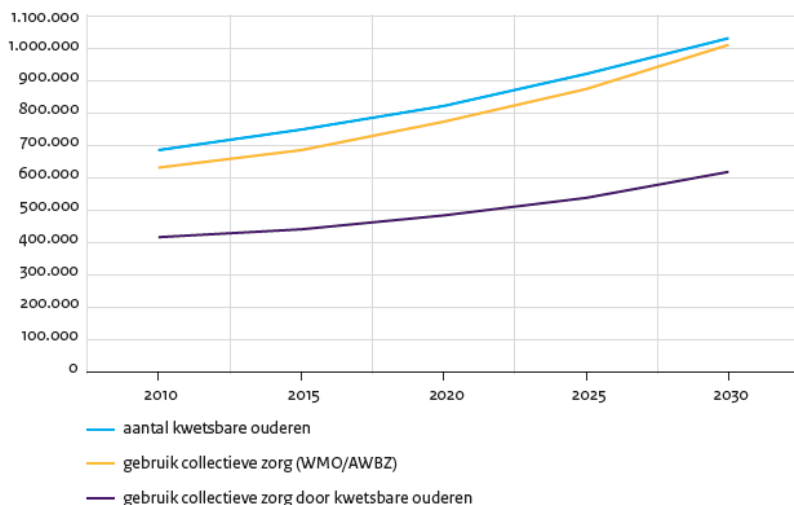
Bron: scp-bevolkingsmodel

Aandeel kwetsbaren naar geslacht en leeftijdsgroep, zelfstandig wonende bevolking van 65 jaar en ouder, 2007 (in procenten)

Bron: SCP (AVO'07)

Ontwikkeling in het aantal kwetsbare ouderen^a en het gebruik van verpleging en verzorging in de bevolking van 65 jaar en ouder, 2010-2030 (in absolute aantallen)

'We willen dat ouderen die als gevolg van gezondheidsproblemen kwetsbaar worden, bijvoorbeeld als gevolg van psychogeriatrische aandoeningen, verzekerd zijn van voldoende en kwalitatief goede begeleiding en zorg. Zorg waarin mantelzorg een rol speelt, maar ook ondersteuning krijgt.. Ook als door de vergrijzing dit aantal sterk toeneemt!'

Bron: Onderzoek Kwetsbare Ouderen; SCP van Kampen 2011

Overijssel	2010	2011	2020	2030	2040 stijging %
Gemeente					
Almelo	1005	1034 (+3%)	1231 (+22%)	1583 (+58%)	1997 (+99%)
Borne	299	319 (+7%)	474 (+59%)	682 (+128%)	853 (+185%)
Dalfsen	366	380 (+4%)	526 (+44%)	726 (+98%)	927 (+153%)
Deventer	1431	1443 (+1%)	1659 (+16%)	2220 (+55%)	2839 (+98%)
Dinkelland	411	432 (+5%)	571 (+39%)	714 (+74%)	896 (+118%)
Enschede	2108	2171 (+3%)	2540 (+20%)	3178 (+51%)	3771 (+79%)
Haaksbergen	347	354 (+2%)	501 (+44%)	705 (+103%)	855 (+146%)
Hardenberg	737	756 (+2%)	936 (+27%)	1198 (+62%)	1509 (+105%)
Hellendoorn	519	529 (+2%)	666 (+28%)	911 (+76%)	1125 (+117%)
Hengelo (O.)	1255	1292 (+3%)	1529 (+22%)	1901 (+51%)	2362 (+88%)
Hof van Twente	605	620 (+2%)	776 (+28%)	996 (+65%)	1175 (+94%)
Kampen	656	672 (+2%)	836 (+28%)	1161 (+77%)	1482 (+126%)
Losser	321	333 (+4%)	454 (+42%)	667 (+108%)	871 (+171%)
Oldenzaal	471	485 (+3%)	645 (+37%)	896 (+90%)	1069 (+127%)
Olst-Wijhe	260	268 (+3%)	346 (+33%)	452 (+74%)	572 (+120%)
Ommen	282	297 (+5%)	378 (+34%)	509 (+80%)	679 (+141%)
Raalte	560	587 (+5%)	779 (+39%)	1099 (+96%)	1481 (+165%)
Rijssen-Holten	528	554 (+5%)	664 (+26%)	765 (+45%)	892 (+69%)
Staphorst	173	174 (+1%)	220 (+28%)	309 (+79%)	393 (+128%)
Steenwijkerland	704	721 (+2%)	860 (+22%)	1133 (+61%)	1409 (+100%)
Tubbergen	269	279 (+4%)	370 (+38%)	474 (+76%)	637 (+137%)
Twenterand	389	393 (+1%)	484 (+24%)	686 (+76%)	854 (+119%)
Wierden	293	304 (+4%)	429 (+46%)	586 (+100%)	697 (+138%)
Zwartewaterland	241	253 (+5%)	307 (+27%)	417 (+73%)	515 (+114%)
Zwolle	1556	1594 (+2%)	1870 (+20%)	2512 (+61%)	3337 (+114%)

Bron: rapport Alz. Ned. 2011

- In de regio Zuid Oost Overijssel wordt een flinke groei van dementerenden verwacht. Gemiddeld is dat aantal in vergelijking met 2011 in het jaar 2040 verdubbeld, in Ommen wordt dat verdrievoudigd.

Nadere focus op landgoed De Stekkenkamp

Er vinden al diverse zorg en welzijn gerelateerde activiteiten plaats op landgoed De Stekkenkamp. Dit betreft een dagcentrum voor jongere mensen met geheugenproblemen als gevolg van dementie en niet aangeboren hersenletsel en het trainingscentrum voor persoonlijke ontwikkeling, gezond leven en zingeving 'Pro Elan'.

Gezond leven en het gebruik van streekgebonden producten van plaatselijke ondernemers staat hier voorop (kookworkshops). Daarnaast staat ook het Vechtgenotenhuis, inloophuis voor (ex)kankerpatiënten en hun naasten op dit landgoed.

Door de genoemde nieuwe ontwikkelingen (veranderend rijksbeleid) en de zeer positieve ervaringen van alle gebruikers en gasten van deze locaties, is uitbreiding van het aanbod en doorontwikkeling met woon-zorg van deze locaties voor de hand liggend.

Meerwaarde project Lemmers Erve

Algemeen:

- Nadruk ligt op totale welbevinden bij bewoners, zowel intra- als extramuraal.
- Kunnen wonen met ondersteuning van nieuwe - voor de cliënt begrijpelijke - technologie.
- De 'nieuwe oudere' wordt benaderd op een bij de 'nieuwe oudere' passende manier (denk hierbij aan meer eigen regie, een grotere toegang tot informatie, zichtbare

- goede kwaliteit voor de kritische vergelijker met brede oriëntatie, toename in particuliere koopkracht en betalingsbereidheid).
- Onzekerheden in regelgeving en vergoedingen maken ook ruimte voor innovatie en ondernemerschap.

Gemeente Ommen:

- Beantwoording van de vraag naar wonen met 24-uurs PG-zorg.
- Beantwoording van de vraag naar een totaalconcept van samenwerkende partijen. Daarbij staat het welzijn van bewoners voorop en zijn zorg en sociaal maatschappelijke activiteiten gegarandeerd.

Totale mens en welbevinden

Het project is bijzonder en innovatief omdat het aanbod - naast zeer gevarieerd - gericht is op het totale welbevinden van mensen. De clustering van activiteiten en de verbindingen die er nu al zijn op dit landgoed, maakt het mogelijk op creatieve wijze arrangementen samen te stellen. Daardoor is alles wat een mens (van nature) nodig heeft, er te vinden of te maken. In aansluiting op elkaar wordt in dat kader veel samengewerkt en doorverwezen zodat vragers optimaal worden ondersteund om de kwaliteit van leven zo hoog mogelijk te houden.

Natuur

Er wordt volop gebruik gemaakt van de mooie natuur, die alleen al door er te zijn een helende werking heeft op veel cliënten. Mensen genieten ervan en komen er echt tot hun recht door rust en onthaasten. Maar tegelijkertijd krijgen zij, soms gedwongen door (de gevolgen van) een ziekte, ook (nieuwe) inspiratie om een andere wending aan hun leven te geven. Zingevingaspecten zijn dan ook dagelijks aan de orde. Bovendien kunnen zij zowel binnen als buiten elkaar ongedwongen als lotgenoten ontmoeten en ondersteunen. Met name voor bewoners uit Ommen-Zuid en voor anderen die van oorsprong afkomstig zijn uit een landelijke omgeving, is dit een fantastische plek om in de laatste fase van hun leven te kunnen wonen.

Uit Rapport Alzheimer 2011

Onderstaande past exact bij de ervaringen en visie van dagcentrum De Stekkenkamp:

'Momenteel zijn er vele therapieën voor mensen met dementie beschikbaar die geen gebruik maken van medicatie, die een vorm van dementie hebben waarvoor geen medicatie beschikbaar is of voor mensen waarbij medicatie niet aansloeg. Doordat de huidige generatie medicatie nog maar een beperkt effect laat zien, zijn deze therapieën vaak een goed alternatief. Bijkomend voordeel: deze therapieën hebben geen bijwerkingen en hebben vaak positieve neveneffecten als verminderde onrust, in stand houden van sociale vaardigheden en geven zin aan het leven. De behandelingen hebben vaak één of meerdere van de volgende componenten

- *Verhogen sociale interactie*
- *Persoonsgerichte benadering (bijvoorbeeld op basis van hobby's en werkverleden)*
- *Bewegingstherapie: bewegen in de natuur, natuurlijk bewegen*
- *Rustgevende therapieën als aromatherapie, muziektherapie, creatieve therapie, sociale therapie.'*

Stimuleren eigen kracht en leefwijze

Al is er een beperking, op landgoed De Stekkenkamp wordt uitgegaan van de mogelijkheden in plaats van de beperking, op een niet medische wijze. Hierbij wordt veel nadruk gelegd op het gebruiken maken en stimuleren van eigen kracht en vooral een leefwijze te vinden die bij iemand past. Met name dat aspect zal er aan bijdragen om langer gezond en gelukkig te blijven. De regie wordt hierbij vooral ook bij mensen zelf gelaten en het gewone leven staat daarin voorop.

Dat betekent overigens niet dat er geen medische zorg kan plaatsvinden. Net zoals in het 'gewone leven' zal waar nodig natuurlijk een dokter of een zuster worden ingezet en in de woonvormen wordt 24-uurs zorg gegarandeerd. Daarbij kan het gebiedsteam van Samen Doen de locatie gebruiken als uitvalsbasis en locatie waar mensen terecht kunnen voor advisering, ondersteuning en kortdurende begeleiding ter voorkoming van langdurige problemen (bv. op gebied van inkomen, sociaal).

Woonvorm 24-uurs zorg en visie

De woonvorm voor mensen met dementie is een geweldige plek die recht doet aan het 'zijn' van mensen. De landelijke omgeving voldoet in alle opzichten aan de visie van de Saxenburgh Groep waarin het gaat om 'belevings gerichte zorg en aandacht'. Met name voor deze doelgroep is het van grote meerwaarde te kunnen ruiken, proeven en te beleven. Met name dat geeft hen het gevoel nog te leven en mens te zijn. De heerlijke geuren, kleuren en geluiden in de natuur werken helend, en rustgevend, stimuleren ook ongemerkt het bewustzijn en herinnering en geven een gevoel van vrijheid. Heel anders dan waar dan ook in een ander woonvorm / verpleeghuis.

In een veilige tuin kunnen ze hiervan volop genieten maar er zijn ook mogelijkheden om onder begeleiding van alle andere activiteiten op landgoed De Stekkenkamp te 'profiteren'. Voor mensen uit deze streek zal het een feest zijn om hier te mogen zijn.

Wmo (welzijns)activiteiten

Wmo activiteiten worden ontwikkelt om mensen zolang mogelijk met eigen regie thuis te laten wonen. Het project Stekkenkamp voldoet op veel fronten aan de kaders van de Wmo. Er is al gelegenheid voor informeel contact en mantelzorgondersteuning bij het Vechtgenotenhuis voor naasten van kankerpatiënten, zowel volwassenen als kinderen, lotgenoten onder elkaar. Dit kan worden uitgebreid voor andere doelgroepen. Daarnaast biedt het dagcentrum structureel mantelzorgondersteuning aan mensen met dementie en Niet Aangeboren Hersenletsel door middel van informele contactbijeenkomsten, voorlichting, advies en lezingen.

In 2015 is de dagbestedingen overgegaan naar de gemeente valt nu onder de Wmo. Gebruikers kunnen hier nog terecht als het is opgenomen in het ondersteuningsplan van de generalist uit het gebiedsteam.

Wmo Vrijwilligers

In alle locaties van De Stekkenkamp wordt gebruik gemaakt van (vele) deskundige vrijwilligers in diverse functies (gastvrouw/heer, klussen, boodschappen, ontwikkelen en begeleiden van activiteiten etc.). Het Vechtgenotenhuis draait volledig op vrijwilligers, bij de andere twee locaties worden vrijwilligers ingezet ter ondersteuning van beroepspersoneel. Zonder hen zou geen van de locaties kunnen draaien. De Saxenburgh Groep hecht er dan ook grote waarde aan om hierin te blijven investeren.

(Maatschappelijke) Stages

In de locaties op landgoed De Stekkenkamp is plaats voor stagiaires op gebied van welzijn en zorg maar ook op facilitaire gebied kunnen zij terecht. Er zijn als voorbeeld al jongeren aan het werk vanuit school De Maat bij Vechtgenoten. Dit zou nog kunnen worden uitgebreid in andere locaties zoals b.v de Buurtkamer of het dagcentrum.

De huidige ervaringen zijn goed en het is een mooie manier om jongeren te enthousiasmeren voor de verschillende werksoorten.

Daarnaast wordt ook plaats geboden SPW studenten en op project of onderzoek basis doen studenten van Windesheim soms iets bij Vechtgenoten.

Respijtzorg Wmo

Op het landgoed worden twee woningen gereserveerd voor respijtzorg. Zij dienen voor tijdelijke opvang voor mensen met een beperking die (24-uurs zorg) nodig hebben als b.v. de mantelzorgers op vakantie willen. Vanuit de huidige dagcentrum cliënten en families wordt

hier regelmatig naar gevraagd. In Ommen is er momenteel geen plaats in zo'n mooie natuurlijke omgeving om dergelijke opvang te kunnen realiseren. Hulp aan de tijdelijke bewoners wordt verstrekt door de Saxenburgh Groep en zij kunnen meedraaien in activiteitenprogramma's.

Persoonlijke en organisatie ontwikkeling, preventie

Gezonde mensen kunnen in Pro Elan terecht voor b.v. persoonlijke ontwikkeling, gezond leven en /of in balans te blijven (preventie). Er worden diverse workshops en trainingen aangeboden ter preventie van lichamelijke en psychische overbelasting en duurdere zorgkosten vermeden kunnen worden. Deelnemers van dergelijke activiteiten betalen een eigen bijdrage en hebben volledig hun eigen regie in wat zij wel of niet willen. Daarnaast is het een prachtige plek om medewerkers vanuit alle lagen van een organisatie te trainen of scholing te geven en is er aandacht voor gezonde voeding vanuit eigen bodem. Het Vechtdal en is onderdeel van Vitaal Vechtdal.

Vitaal Vechtdal

Staat voor een samenwerkingsafspraken van zorgleverende partijen, gemeenten, zorgkantoren en andere partijen ten behoeve van de gezondheid van de inwoners van het Vechtdal.

In het kort

Landgoed De Stekkenkamp biedt:

Zorg:

- Dagcentrum De Stekkenkamp, dagbesteding 13 tot 17 plaatsen per dag, 5 dagen per week.
- 24 woningen met 24 (zorg) plaatsen;
- 2 Groepswoningen (24-uurs zorg) met 24 plaatsen voormensen met geheugenproblemen (bv. dementie) ten gevolge van niet aangeboren hersenletsel (b.v. beroerte);

Respijtzorg Wmo - mantelzorgondersteuning

- 2 woningen vakantieverblijf voor mensen met een beperking, met zorgmogelijkheden.

Welzijn – Wmo -mantelzorgondersteuning

- Dagcentrum De Stekkenkamp, dagbesteding voor 13 tot 17 plaatsen per dag, 5 dagen per week. (Wmo);
- Domotica, zorg op afstand;
- Kleine sauna voor terrein bewoners, dagcentrum en inloophuis bezoekers;
- Activiteiten gericht op leefstijl / zingeving / preventie, organisatie en persoonlijke ontwikkeling;
- Vechtgenotenhuis, inloophuis voor kankerpatiënten en hun naasten, lotgenotencontact;
- Sociaal cafe, mensen met psychische beperking;
- Aanvullende activiteiten van de Saxenburgh Groep vinden deels in het Vechtgenotenhuis plaats en andersom in Pro Elan en het dagcentrum.

Recreatief

- Groepsaccommodatie/creativiteit/cursus/workshops/training.

Verblijfs arrangementen

- Meerdaagse (bedrijfs) trainingen/coachingsessies in Pro Elan met overnachtingsmogelijkheden bij de Besthemenerberg of de Zon.

Extra

- Zorgmogelijkheden op nabijgelegen campings;
- Servicediensten tegen betaling, zoals warme maaltijden, technische dienstverlening;
- Facilitaire (huishoudelijke) dienstverlening.

Tot Slot

Voorgaande toont aan dat we een grote meerwaarde zien in het verder ontwikkelen van een onderdeel van landgoed De Stekkenkamp tot Lemmers Erve.